

Nasjonalt råd for ernæring

Referat

Møte om:

Møteleder: Jøran Hjelmesæth
Dato: 31. august 2022
Referent: Ole Berg
Saksnr: 18/35360

Til stede fra rådet: Liv Elin Torheim, Kari Hege Mortensen, Jøran Hjelmesæth, Erik Arnesen, Ahmed Madar, Lisbeth Dahl, Lars T. Fadnes, Kirsten Holven, Helle Margrete Meltzer, Magritt Brustad, Nina C. Øverby og Audun Korsæth

Sekretariat: Ole Berg (avdeling FFFS).

Sak 01/22: Rådsleder ønsker velkommen

Rådsleder Jøran Hjelmesæth ønsket velkommen og introduserte dagens program. Det ble gitt en kort informasjon om [seminar/workshop om skolemåltidet](#) som Nasjonalt råd for ernæring og Helsedirektoratet skulle arrangere dagen etter rådsmøtet, 1. september (streaming av seminaret ligger på nettsiden til seminaret).

Det var en sak til eventuelt – kort orientering om retningslinjen for mat og måltider i skolen.

Sak 02/22: Nytt fra Helsedirektoratet

Helsedirektoratet informerte om oppdrag med å reetablere, videreutvikle og flytte kostholdsplanleggeren fra Mattilsynet til Helsedirektoratet. Arbeidet skal etter planen slutføres i 2022. Kostholdsplanleggeren er et gratis, statlig kvalitetssikret verktøy for å beregne næringsinnhold i mat. Datagrunnlaget er Matvaretabellen, som eies og driftes av Mattilsynet. Helsedirektoratet med samarbeidspartnere har kommet godt i gang med reetablering og videreutvikling av kostholdsplanleggeren og er nå inne i siste testfase før publisering. Medlemmene i Nasjonalt råd for ernæring ble oppfordret til å teste løsningen. Det er allerede nå mulighet til å [teste en betaversjon av ny den nye kostholdsplanleggeren](#). På sikt vil Mattilsynet avvikle dagens versjon av kostholdsplanleggeren.

Helsedirektoratet har, sammen med Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet og Folkehelseinstituttet, fått i oppdrag å utrede skolemåltidet i tråd med punktet i [Hurdalsplattformen](#):

Regjeringen ønsker å gradvis innføre et daglig sunt, enkelt skolemåltid og daglig fysisk aktivitet i skolen, med frihet for skolene til å organisere dette selv

Helsedirektoratet har ansvar for en kost-nyttevurdering av ulike modeller for skolemåltid, som skal ferdigstilles i oktober 2022.

Det ble gitt en kort status over arbeidet med overvekt og fedme blant barn og unge. Nasjonale faglige retningslinjer for forebygging, utredning og behandling av overvekt og fedme hos barn og unge skal revideres. Helsedirektoratet får en ressurs i starten av oktober som skal jobbe med revideringen.

Helsedirektoratet

Helsedirektoratet informerte om oppfølging fra ekspertuttalelsen om vegetar- og vegankost. Arbeidsgruppen har skrevet og fått publisert to artikler i Tidsskriftet for den norske legeförening som baserer seg på uttalelsen: [Hvordan kan vegetar- og vegankost gjøres helsefremmende](#) og [Oppfølging av gravide, ammende og spedbarn med vegetarisk eller vegansk kosthold](#). Arbeidsgruppen jobber med en tredje artikkel om temaet.

Helsedirektoratet arrangerer et [webinar for helsepersonell om vegetar- og vegankost for gravide, ammende og små barn 13. oktober](#).

Det ble informert om at [intensjonsavtalen for et sunnere kosthold](#) videreføres til 2025, hvor målene er enten beholdt eller skjerpet, og at det er innført et nytt mål om økt salg av produkter merket med nøkkelhullet. Helsedirektoratet jobber med en ny kampanje om nøkkelhullet som vil lanseres etter høstferien. Det kom spørsmål om Nøkkelhullsmerket opp mot det europeiske arbeidet med forsidemerking av mat (som er del av Farm to fork-strategien). Dette følges opp i neste møte.

Det ble gitt kort informasjon om SSBs arbeid med utvikling av ny kostholdsstatistikk. Arbeidet vil bli fulgt opp i neste møte.

Helsedirektoratet informerte om de nye [retningslinjene for forebygging og behandling av underernæring](#), som ble lansert i mars 2022. En hovedendring fra forrige retningslinje er at det nå anbefales ett verktøy for å vurdere risiko for underernæring for voksne, uavhengig av diagnose og tjenestenivå (MST, Malnutrition Screening Tool). Helsedirektoratet jobber med implementering av retningslinjen og å få MST og god ernæringspraksis i journalsystemer og i kodeverk. Det vil blant annet bli en parallellsesjon om underernæring på [pasientsikkerhetskonferansen 24.-25. november](#).

Det ble gitt en kort orientering om Helsedirektoratets oppfølging av [nasjonal strategi for godt kosthold og ernæring hos eldre i sykehjem og som mottar hjemmetjenester](#). Det gjennomføres nasjonale kartlegginger av mattilbud og ernæringsoppfølging i sykehus, sykehjem og hjemmetjenester, og utredning av matfaglig kompetanse.

Det ble gitt en kort orientering om anbefaling om fullamming, med utgangspunkt i PreventADALL-studien. Verdens helseorganisasjon (WHO) kommer med oppdatert retningslinje for introduksjon av fast føde i løpet av høsten. Helsedirektoratet har oppfordret WHO til å inkludere PreventADALL-studien, slik at denne blir hensyntatt i ny oppdatert retningslinje. Helsedirektoratet arrangerer et lunsjwebinar for helsepersonell om tematikken 24. november kl. 1130-1215.

Dagens Nasjonalt råd for ernæring har varighet ut 2022. Helsedirektoratet er i gang med å planlegge for 2023 og videre. Etablering av et nytt Nasjonalt råd for ernæring henger sammen med revidering av de nordiske ernæringsanbefalingene (NNR2022), og det påfølgende arbeidet med å etablere nye kostråd som tar utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget fra NNR2022. Helsedirektoratet følger opp tematikken i neste rådsmøte.

Neste rådsmøte er onsdag 30. november, som vil være det siste rådsmøtet i inneværende rådsperiode.

Oppfølgingssaker: Status for SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk settes opp som egen sak i neste møte. Arbeidet med forsidemerking av mat følges opp. Prosess for nytt Nasjonalt råd for ernæring følges opp i neste møte.

Helsedirektoratet

Sak 03/22: Orientering om oppdraget sunt og klimavennlig kosthold i fylker og kommuner
Helsedirektoratet v/Ole Berg presenterte saken. I tildelingsbrev for 2022 fikk
Helsedirektoratet oppdraget:

"Helsedirektoratet skal innen 1. mai 2022, i samarbeid med Miljødirektoratet, utarbeide forslag til framdriftsplan med skisse til mulige modeller og kostnadsberegninger, for styrket tverrsektorielt samarbeid for tilrettelegging for et sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold i fylker og kommuner i tråd med Klimaplan 2030"

Miljødirektoratet fikk et likelydende oppdrag om samarbeid med Helsedirektoratet. Frist for oppdraget ble senere flyttet til innen sommeren 2022. Miljødirektoratet og Helsedirektoratet leverte svar på oppdraget før sommeren og avventer videre behandling fra Helse- og omsorgsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Underveis i prosessen ble det gjort noen avgrensninger, blant annet at et sunt, bærekraftig og klimavennlig kosthold er et kosthold i tråd med dagens offisielle kostråd. Mål og forslag til tiltak ble presentert. Sak følges opp når departementene har behandlet saken.

Sak 04/22: Status jod

Helsedirektoratet v/Gry Hay presenterte saken. Det er satt ned en arbeidsgruppe bestående av ressurser fra Folkehelseinstituttet, Mattilsynet og Helsedirektoratet for å sammen se på hvordan man best kan sikre befolkningens jodinntak. Arbeidsgruppen har utarbeidet et forslag til strategi som ble presentert for ledere i de respektive etater før sommeren. Neste trinn er å forankre dette hos Helse- og omsorgsdepartementet før strategien ferdigstilles og lanseres.

Sak 05/22: Vurdering av D-vitamintilskudd for barn over ett år

Helsedirektoratet v/Gry Hay presenterte saken. Helsedirektoratet får mange henvendelser om anbefaling av D-vitamintilskudd for barn over ett år. Helsedirektoratet ønsker bistand fra ernæringsrådet for å vurdere gjeldende råd og fagartikler på helsenorge.no, og om noe bør endres, blant annet i lys av VKMs nytte- og risikovurdering av fisk i norsk kosthold fra 2022.

Oppfølging: Helsedirektoratet følger opp og henvender seg til rådet for bistand.

Sak 06/22: Barn og kolesterol

Rådsmedlem Kirsten Holven presenterte sak om kolesterolscreening av barn. Kirsten har en delstilling ved [Nasjonalt kompetansetjeneste for familiær hyperkolesterolemi \(FH\)](#) ved OUS. Det er stor variasjon i kolesterolnivå allerede fra spedbarnsalder. Den totale kolesterolbelastning gjennom livet påvirker risiko for sykdom. Når antall år med forhøyet kolesterol øker (antall kolesterolår), øker samtidig risiko for kardiovaskulære hendelser (CVD). Personer med FH i Norge opplever i snitt sin første CVD hendelse når de er 44 år. I snitt dør de av CVD når de er 60 år.

I dag sier nasjonale retningslinjer at leger kan vurdere kolesterolmåling etter fylte 40 år. Ved å innføre en universell screening (kolesterolmåling før 10 års alder), vil barn med høyt kolesterol og barn med FH kunne bli fanget opp tidlig. De med høyt kolesterol kan da medisineres fra tidlig alder og kan oppleve samme forventede levealder som øvrig befolkning. Flere land innfører nå universell screening for FH.

Det ble fremmet et forslag om å etablere en arbeidsgruppe med mandat om å utrede nytteverdi og mulighet for implementering av kolesterolscreening/kolesterolmåling av barn i Norge.

Oppfølging: Kirsten Holven følger opp forslaget inn mot rådet og Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet

Sak 07/22: NNR2022, status i arbeidet v/Rune Blomhoff

Prosjektleder Rune Blomhoff presenterte status i arbeidet. Det er jobbet mye med organisering og planlegging av prosessen. NNR2022 skal definere næringsstoffanbefalinger for 36 næringsstoffer og etablere matvarebaserte kostråd for 17 matvaregrupper. Kapittelforfatterne for hvert kapittel vurderer helseeffekter. Når alle kapitlene er ferdigstilt og innspill fra offentlig høring av hvert kapittel er vurdert, er NNR-komiteen ansvarlig for en summary report, hvor næringsstoffanbefalinger og matvarebaserte kostråd settes.

Det er gjort et arbeid for å kartlegge og vurdere eksisterende kvalifiserte systematiske kunnskapsoppsummeringer som kan inngå som del av NNR. I tillegg utarbeides [ni de novo kvalifiserte systematiske kunnskapsoppsummeringer](#), som del av arbeidet med NNR2022.

Prosjektleder oppfordret alle til å involvere seg og sende inn høringssvar i de offentlige høringene som pågår. Det er [etablert en egen høringsside](#), hvor alle høringssvar publiseres og det er mulig å melde seg på et nyhetsbrev for å få varsel om når nye høringer legges ut.

Det ble informert om at det jobbes med å inkludere andre aspekter av bærekraft utover klimaaspektet. Professor Peter Jackson, som var hovedforfatter for SAPEA-rapporten er engasjert i dette arbeidet.

Det planlegges for et lanseringsevent i regi av Nordisk Ministerråd på Island i juni 2023. Mer detaljer om lansering vil bli klart på et senere tidspunkt.

Det kom innspill om det ikke finnes en norsk nettside om prosess for arbeidet. Dette er til vurdering, men siden dette er et nordisk prosjekt, som også inkluderer Baltikum, vil det måtte etableres likelydende nettsider på alle språk. Forslaget tas videre med NNR-komiteen.

Nasjonalt råd for ernæring kan bidra til å spre informasjon om det viktige arbeidet som gjøres i NNR2022 på deres Facebook-kanal. Dette følges opp.

Sak 08/22: Eventuelt

Etter oppfordring presenterte Helsedirektoratet v/Eva Rustad de Brisis kort om retningslinjene for mat og måltider i skolen.